

POINT OF VIEW INTERNATIONAL

[Nyhed - Tilmeld dig POV's Ugebrev her](#)

Peter Wivel ▾

05/03-2018 | [f](#) [t](#) [in](#)

Peter Wivel: Demokratier dør når

vælgere og folkevalgte svigter

BOGOMTALE – Folkeafstemnings-institutionens ja- eller nej-demokrati fremmer et forpestet politisk klima og nærer en ekstrem politisk splittelse, der ofte op igennem historien har banet vej for folkestyrers politiske selvmord, skriver Peter Wivel, der i sin omtale af bogen, "How Democracies Die" betoner, hvordan demokratiets banemænd kan misbruge demokratiets egne institutioner – Trump er det mest synlige men langt fra eneste aktuelle eksempel.

Nu foreligger de demokratiske tabstal efter den amerikanske præsident Donald Trumps første år ved magten. Regnskabet gøres op i den store bog "How Democracies Die". De to Harvard-professorer Steven Levitsky og Daniel Ziblatt, begge eksperter i politisk videnskab og autoritære regimer, beskriver i detaljer etaperne ned langs den sliske, ad hvilken demokratier rutsjer deres egen død i møde.

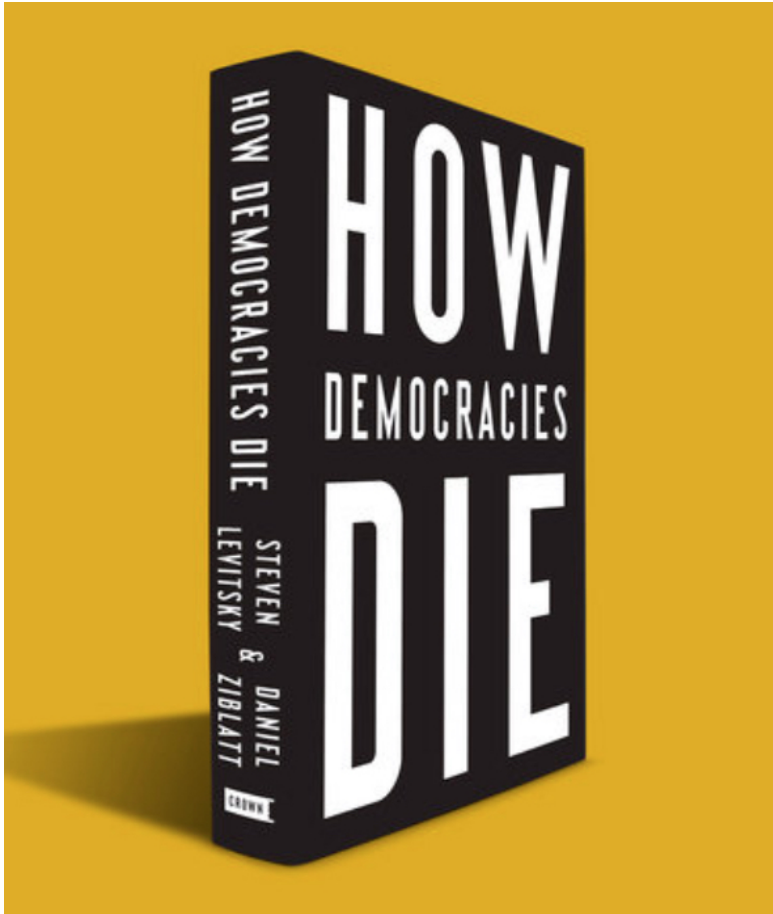
Diktatorer af den gamle skole, Adolf Hitler i Tyskland, Augusto Pinochet i Chile eller Lenin i Rusland, fik hurtigt kvalt, hvad der måtte være af demokrati med fysisk vold eller terror. Moderne 'autokrater' overtager magten med stemmesedlen.

Eksempler på magthavere, der betjener sig af dette langsomme, men træfsikre forfald er navne som Vladimir Putin, Recep Tayyip Erdogan, Viktor Orban og Jaroslav Kaczynski. De begyndte som demagoger, men indretter sig nu som folkevalgte tyranner. De var i øvrigt alle mænd.

Parlamentarikere skal være vagthunde, ikke skødehunde. Når nationen er i fare, må de gå så vidt som at støtte modpartens kandidat, hvis deres egen viser tegn på despoti. Hellere tabe et valg end miste demokratiet.

På demokratiske valpladser i Latinamerika, Østasien og Europa identificerer Levitsky og Ziblatt de afgørende målepunkter på kursen mod rendestenen. Hovedpunkterne på deres sorte liste er disse fire 'snigende' vidnesbyrd:

Wanna-be autokrater forkaster i ord og gerning demokratiske spilleregler, ikke blot valgeregler, men også adskillelsen af den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. De frakender deres modstandere legitimitet. De tolererer eller opmuntrer vold, og de er villige til at indskrænke deres modstanderes civile rettigheder, herunder ytrings- og informationsfrihed.

Tjeklisten er i sin kerne opstillet af en amerikansk Latinamerikaforsker i 1978 og er ikke skræddersyet til Trump. Forfatterne understreger, at USA i 2017 ikke krydsede linjen og blev et autoritært demokrati som f.eks. Ungarn eller Tyrkiet.

Men allerede før de blev valgt, gjorde samtlige bogens eksempler på mænd, der overskred grænsen, sig til fortalere for autokratiske indgreb, hvis ikke ligefrem statskup. Kandidaten Trump opfyldte alle fire kriterier, oven i købet til fulde. Vælgerne vidste, hvad de valgte.

Bogen "How Democracies Die" har to hovedbudskaber, som det lønner sig at overveje nærmere. Det første er, at selv en nok så stærk forfatning, selv USA's, ikke kan skærme et demokrati mod at blive en tom skal.

Demokratiets banemænd misbruger demokratiets institutioner. Kun vælgerne og landets folkevalgte repræsentanter har den magt, der kan give det åbne samfunds fjender fredelig modstand. Alene det begrundet værdien af repræsentativt demokrati.

Bliver et flertal af et lands parlamentarikere medløbere, er demokratiet fortabt. Parlamentarikere skal være vagthunde, ikke skødehunde. Når nationen er i fare, må de gå så vidt som at støtte modpartens kandidat, hvis deres egen viser tegn på despoti. Hellere tabe et valg end miste demokratiet.

Politikere må vise sine modstandere respekt og imødekommenhed, optræde civiliseret og bekæmpe populistiske fordomme. Normbrud får

Samfundet til at vakle. Vi må aldrig vænne os til det, vi tidligere opfattede som uhyrligt

En sådan adfærd forudsætter, at vores normer for anstændig adfærd og respekt for retssamfundet ligger fast.

Det er det springende punkt. Politikere må vise sine modstandere respekt og imødekommenhed, optræde civiliseret og bekæmpe populistiske fordomme. Normbrud får samfundet til at vakle. Vi må aldrig vænne os til det, vi tidligere opfattede som uhyrligt.

Præsident Trump har radikalt udvidet grænserne for acceptabel politisk adfærd, ikke mindst med sine lodrette løgne. Hvis han ikke i sin resterende valgperiode skulle gå til angreb på USA's demokratiske forfatning, har han i alt fald gjort det mere sandsynligt, at en kommende præsident vil gøre det, skriver forfatterne.

Det skyldes ikke Trump, at det er kommet så vidt i USA. Kilden ligger i det Republikanske Parti, der lader sig betjene af Trump. Efter den legale afskaffelse i 1965 af åbenlys racediskrimination, præcis 100 år efter slaveriets ophævelse, blev det Republikanske Parti gradvist til et 'hvidt' parti med racistisk og religiøs hældning.

Fra 1980'erne har dets ledere udfordret det mere demografisk blandede Demokratiske Parti til en ulige ideologisk krig. Den antog groteske former under de demokratiske præsidenter Bill Clinton (1993-2001) og Barack Obama (2009-2017) og triumferede med valget af Trump i 2016. Partiet og dets rundhåndede støtter tåler ikke længere opposition.

I USA har valget af præsident og medlemmer af Repræsentanternes Hus karakter af folkeafstemninger – af ja- eller nej-demokrati. Det fremmer et forpestet politisk klima og nærer en ekstrem politisk splittelse, der ofte op igennem historien har banet vej for folkestyrers politiske selvmord.

Steven Levitsky og Daniel Ziblatt, How Democracies Die: What History Tells Us About Our Future, Crown. 312 sider, \$26, udkom i januar 2018. Kan f.eks. købes på amazon.com

Topillustration: Flickr.

Kategorier

[EU](#) [Kultur og Medier](#) [Politik](#) [USA](#)

Tags: [autokrater](#), [demokrati](#), [folkeafstemninger](#), [Jaroslav Kaczynski](#), [Peter Wivel](#), [Putin](#), [Trump](#), [Victor Orban](#)